

Javaslatok a felsőoktatásba való bejutás megkönnyítésére

Az ELEGY OSZB felsőoktatási munkacsoportjának ajánlása

Munkacsoportvezető: Máté András

Lezárva: 2022. március 24.

A felsőoktatás új irányvételének nem egyszerűen az a célja, hogy a nemzetközi és különösen az európai tendenciáknak megfelelően több hallgató kerüljön be a felsőoktatásba, hanem az, hogy a növekedés döntően a felsőoktatás jelenlegi meritési bázisán kívül eső társadalmi csoportok (idősebbek, térségi, szociális, oktatási tekintetben hátrányosabb helyzetűek) bejutásán alapuljon. Ennek a célnak a megvalósítása semmiképpen nem rövid távú feladat, és feltételezi azt is, hogy a közoktatás jelenlegi szelektivitása lényegesen csökken. Az alábbiakban a felsőoktatásban megtehető lépéseket foglaljuk össze. Tágítani kell a felsőoktatásba való bejutás kapuit adminisztratív előírások, szintek, munkarend, szerezhető végzettségek tekintetében, és biztosítani kell a hozott hátrányok leküzdésének lehetőségeit. Azon felnőttek számára, akik nem rendelkeznek érettségivel, de legalább 5 év szakmai/munkatapasztalatot szereztek, lehetővé kell tenni, hogy validációval (nem-formális keretek között vagy informálisan megszerzett kompetenciáik felmérésével, értékelésével és beszámításával) bejuthassanak felsőoktatási képzettségekbe - adott esetben akár magasabb évfolyamra is.

A felsőoktatásba való belépés általános feltétele a középiskola elvégzése (érettségi) legyen. Az intézmények a képzési kapacitásuk határáig kötelesek felvenni a jelentkezőket. Amennyiben ennél több jelentkező van, az intézmény jogosult meghatározni, hogy milyen alapon válogat a jelentkezők közül (pl. érettségi minősítése, emelt szintű érettségi bizonyos tárgyakból, nyelvvizsga). Erősíteni kell az érettségi általános kompetenciamérő jellegét. A belépésnél alkalmazott szelekció – ahol erre szükség van – alapulhat például középiskolai eredményeken vagy saját felvételi értékelésen. Az intézménynek ilyen esetben biztosítani kell a követelmények teljesítésére való felkészülés lehetőségét a felsőoktatási rendszer részeként (ingyenesen, hallgatói státuszban) azok számára is, akik a középfokú oktatásban nem jutottak el a megfelelő szintre. Beleértendő ebbe a szakképzésben tanulók is, akiknek számára hasonló keretek között kell biztosítani a hiányzó közismereti tudás megszerzésének lehetőségét, illetve egyes szakokra a technikumban (szakgimnáziumban, szakközépiskolában) tett szakmai vizsga alapján történő bejutás lehetőségét is, a jelenlegi korlátozó szabályok enyhítésével.

Azonnal meghozandó intézkedések :

- A hallgatói szerződések eltörlése (visszamenőlegesen is).
- A szakok és munkarendek közötti diszkrimináció eltörlése. Az első diploma ingyenessége azt jelenti, hogy mindenkinek, aki bekerül az állami, egyházi és közalapítványi felsőoktatásba, jár 12 tandíjmentes félév (azzal a korlátozással, hogy egy-egy szak képzési idejét legfeljebb két félévvel lépheti túl tandíjmentesen), választott szaktól és munkarendtől függetlenül, beleértve a jelenleg már hallgatói státuszban levőket is.¹

---

¹ Meg lehet tartani azt, a 2004 óta érvényben levő szabályt, hogy a tandíjmentesség csak a magyar nyelvű képzésekre vonatkozik, de azzal a kiegészítéssel, hogy egyes idegen nyelvű szakokra az állam meghirdet magyar és EU-s állampolgárok számára elérhető ösztöndíjat a tandíj fedezésére.

- A tanulmányi eredmény alapján önköltséges formára való átsorolás intézményének eltörlése.
- A központilag meghatározott általános minimumpontszámok eltörlése.
- Az emeltszintű érettségi mint általános belépési követelmény eltörlése.
- A nyelvvizsga mint általános belépési követelmény eltörlése.
- A nyelvvizsga mint általános kilépési követelmény eltörlése. Az intézményeknek jogukban áll bizonyos szakokon nyelvtudás megkövetelése az oklevél kiadásához, de ehhez biztosítaniuk kell a megfelelő nyelvi, szaknyelvi képzést is.
- A diákjogi szószólók hálózatának létrehozása: minden FOI-ban és minden karon működjön olyan, a diákjogokban és érvényesítésükben professzionális felkészültséggel rendelkező szószóló, akihez a diákok problémáikkal fordulhatnak, illetve aki a hallgatói ügyek hivatalos képviselőjeként eljár a kar/intézmény vezetőinél.
- A felsőoktatási szféra, kormányzat és a gazdasági szereplők között háromoldalú, képviseleti alapon működő közvetítő testület felállítása. Feladata a felsőoktatási szféra működésének monitorozása az oktatáskutató intézményekre támaszkodva, a felsőoktatás szereplői és érdekeltjei közötti koordináció, érdekegyeztetés. Biztosítja az információáramlást a gazdaság, az állami fejlesztéspolitika és a felsőoktatási intézmények között, ajánlásokat fogalmaz meg a képzési struktúra fejlesztésére.

Intézmény- és képzési struktúra módosítása:

Nagy tudásterületeken (természettudomány, műszaki, bölcsészet, társadalomtudomány [benne vagy külön: közgazdaság és jog], matematika-informatika, agrár) általános alapismereteket nyújtó képzések elindítása, hármas kimenettel:

- egy vagy két év után átlépés a jelenlegi, egyetemi, diszciplináris(abb) alap- vagy osztatlan képzésekbe;
- két év után felsőoktatási szakképzési szintű kimenet, a szakmaszerzés lehetőségével;
- három év után alapképzési diploma.
(A háromfelé ágazás egy év után megtörténhet. A FOKSZ-kimenet irányában lehet a technikumokkal kooperálni.)

A FOI-k indítsanak ilyen képzéseket a telephelyükön kívül, kihelyezett tagozati formában is, különösen a felsőoktatási szempontból (vagy csak egyes tudásterületek szempontjából) ellátatlannak tekinthető megyeszékhelyeken, jelentősebb városokban.

A kormányzat feladata az, hogy a képzések indításához, képzőhelyek létesítéséhez, illetve a meglévő képzőhelyek kapacitásának bővítéséhez, az oktatói létszám bővítéséhez pályázati alapon, EU-s forrásokra támaszkodva biztosítsa a finanszírozási feltételeket, különös tekintettel az új képzések hosszú távú fenntarthatóságára.

Kívánatos az egyetemi oktatói gárda bővítése gyakorlati szakemberekkel, részben a külső oktatók alkalmazásának megkönnyítése által, részben a foglalkoztatási szabályok liberalizálásával, a jelenlegi lehetőségek jobb kihasználásával módot nyújtva számos szakterületen megfelelő szakmai tapasztalat és teljesítmény esetén a tudományos előmeneteltől független alkalmazásra.

A mester- és a doktori képzésben is szükség van a résztvevők számának lényeges növelésére, de ezeken a szinteken nem cél a kínálati gazdagság és a meglévő specializáltság csökkentése.

Diákjóléti intézkedések

- Szociális ösztöndíjrendszer kialakítása, állami-önkormányzati alapon. Bevezetés 2023 szeptemberétől, nagyjából az eddigi diáktámogatási pénzek átcsoportosításával.
- A diáklakhatás fejlesztésének programja, 2023 elejével elindítva: kollégiumlétesítés (budapesti Diákváros), lakhatási támogatás.
- Célzott programok elindítása roma és hátrányos helyzetű fiatalok felsőoktatási tanulmányainak támogatására.
- A munkáltatókkal kötött oktatási szerződések rendszerének kiterjesztése, a munkáltatók érdekeltiségének javítása.
- A külföldi részképzésekben (ERASMUS+) való részvétel hathatós anyagi támogatása annak érdekében, hogy a képzésük során legalább egy félévet külföldön tanulók aránya a jelenlegi 5% helyett elérje az EU-s célkitűzésnek tekintett 20%-ot.

További hosszabb előkészítést igénylő jogi-strukturális változtatások

- A belépési lehetőségek, belépési pontok rendszerének újraszabályozása. Hosszabb távon, a közoktatás fejlődésével párhuzamosan azt kell célnak tekinteni, hogy a FOI-k a jelentkezők közötti választásáról az adott szak iránti érdeklődés, nyitottság, illetve az ahhoz szükséges tanulási készségek alapján döntsenek.
- A részképzettségek elismerési rendszerének kialakítása.
- Badge-ek és mikrotanúsítványok, MOOC típusú képzések állami elismerése, a felsőoktatási képzésekben való beszámításának ösztönzése.
- Az előző háromhoz: a Magyar Képesítési Keretrendszer aktualizálása.
- A Képzési és Kimeneti Követelmények a jelenlegi szabályozó és korlátozó szerep helyett kapjanak tájékoztató és orientáló funkciót.
- Az akkreditáció átalakítása, a szakindítási folyamat egyszerűsítése. A szakindítás alapvetően az intézmény joga és felelőssége. Az akkreditáció ne előzetes legyen, hanem a folyamatban lévő oktatás minőségét ellenőrizze. Biztosítani kell az akkreditációs folyamat függetlenségét, és azt, hogy a születő döntéseknek tényleges következménye legyen.
- Az újonnan bevezetett értékelési-finanszírozási rendszer kiterjesztése az állami FOI-kre, monitorozás és szükség szerinti korrekció.
- Azoknak a szabályozási elemeknek a kiiktatása, amelyek az intézményeket ellenérdekelte teszik a hallgatócentrikus képzésben (kontaktóraszám-centrikus szemlélet, stb.).

Olyan további intézményi fejlesztési feladatok, amit a kormánynak pályázható pénzekkel kell segítenie:

- Beilleszkedés támogatása, mentorálási program, tájékoztató segítség az elsőéves hallgatók számára
- Online, távoktatási és hibrid programok és az ehhez adekvát képzési módszertanok fejlesztése a munka melletti egyetemi tanulmányok megkönnyítése érdekében.
- Pedagógiai-andragógiai fejlesztő programok egyetemi oktatók számára (módszertanilag innovatív módon), beleértve a felsőoktatásban elterjedő digitális technikák alkalmazását.
- Hallgató-és tanulócentrikus kurrikulumfejlesztés, a tudásszerzés korszerű módszereinek beépítése az egyetemi oktatásba
- Intézményi szociális program, támogatási rendszer létrehozása, fejlesztése
- Az intézményi idegennyelv-oktatás, magyar hallgatóknak (is) szóló idegennyelvű kurzusok, képzések fejlesztése

A felsőoktatáshoz való hozzáférést és a továbbtanulást segítő kormányzati intézkedések

- Az életpálya-tanácsadás és tanulás-tervezési tanácsadás mint szolgáltatás országos hálózatának kiépítése, a hozzáférés biztosítása (kisebb településeken is); mindennek az iskolákba való intenzívebb bevitele, a tanárok felkészítése a felsőfokú tanulás lehetőségeinek jobb ismertetésére.
- Az életpálya-követés eredményeiről, munkaerő-piaci trendekről, a felsőfokú végzettség előnyeiről megfelelően kialakított, széleskörű tájékoztatások, kommunikációs kampányok működtetése a középiskolások és családjaik számára.
- Az oktatáskutatás intézményrendszerének visszaállítása, a fenti intézkedések hatásainak folyamatos és objektív monitorozása.